

Pääkirjoitus

Suvereenina Euroopassa

Huomattava osa EU-keskustelua käsittelee Suomen suvereenisuutta. Väitetään, että jäsenyyden myötä Suomi menettää itsenäisyytensä, koska päätösvalta siirtyy Brysseliin. Aivan näin kategorinen kysymys ei kuitenkaan ole. Suvereenisuus ei ole joko nolla tai yksi, vaan vaihtelee näiden ääripäiden välillä.

Englantilainen politiikan tutkija William Wallace näkee suvereenisuudessa kolme ulottuvuutta: maan mahdollisuuden muodolliseen lopulliseen päätökseen, maan päätöksenteon eristäytyneisyyden ja riippumattomuuden sekä mahdollisuuden vaikuttaa kansainvälisiin päätöksiin säilyttämällä samalla riittävä kontrolli maan omasta tulevaisuudesta.

Jos suvereenisuus tulkitaan riippumattomuudeksi, vaaditaan jo niin paljon, että yksikään maailman valtio ei ole suvereeni. Kaupankäynti, monikansalliset yritykset, informaation kulku, ihmisten matkailu ja muut vastaavat maiden kanssakäyntiä lisäävät tekijät ovat tehneet riippumattomuudesta mahdottoman.

Lainsäätäjät hakevat vaikutteita muualta ja lainsäädäntö muovautuu sen mukaan. Kun ETA-sopimus liitti suuren osan EU-normeja osaksi Suomessakin noudatettavaa lainsäädäntöä riippumattomuutemme pienehi. Näin käy edelleen EU:ssa, koska riippuvuutta lisäävät kanavat lisääntyvät. Ero ETAan ei enään ole suuri, koska riippumattomuudesta on jäljellä joka tapauksessa vain rippeet.

Nykyisen kaltaiseen Euroopan unioniin liit-

tyessään Suomi menettää myös muodollista päätösvaltaansa. EU eroaa ETASTA lähinnä, koska edellisessä päätökset sitovat jäsenmaita välittömästi. ETA-sopimuksessa EFTA-maiden muodollinen päätösvalta on tehty kuitenkin merkityksettömäksi, sillä EU:n päätökset sitovat niitä välillisesti.

Jos jokin EFTA-maa kieltäytyy hyväksymästä ETA-lain, siitä tulee EU-laki, jonka kanssa ETA-sopimus ei voi olla ristiriidassa. Tällöin ETA sopimus väistyy – ei EU-laki.

Muodollinen oikeus omaan lopulliseen päätökseen on tarpeeton, kun ulkopuolinen maailma kulkee omaan suuntaansa näistä päätöksistä huolimatta. Nykypäivän maailmassa suvereni-teetin lisääminen aktiivisin osallistuvien keinoin on varmasti muodollisen päätösvallan säilyttämiseksi luotua siilipuolustusta tärkeämpi tekijä.

Suomen integraatoratkaisun kannalta onkin merkityksellisempää tarkastella niitä EU-jäsenyyden osa-alueita ja sektoreita, jotka eivät kuulu ETAan ja jotka eivät sido välillises-tikään. Näin arvioituna Suomen muodollinen päätösvalta kaventuu nykyisen EU:n jäsenenä lähinnä kauppa- ja maatalouspolitiikassa.

On mahdollista, että EU-yhteistyö syvenee näitä pidemmälle ja päätöksentekoa keskitetään nykyistä enemmän. Taloustieteellisesti arvioiden tämä olisi hyödyllistäkin kysymyksissä, jotka koskevat valtioiden rajoista riippumattomia julkishyödykkeitä. Tällöin yhteistyötä tulisi syventää muun muassa ympäristöpolitiikassa,

liikenneyhteyksissä, tietyissä standardeissa ja myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Muodollisen kansallisen päätösvallan menettäminen ei välttämättä ole negatiivinen asia.

Suomen suvereenisuuden kannalta EU-ratkaisu on paljolti punnintaa passiivisen muodollisen päätösvallan säilyttämisen ja aktiivisen vaikuttajan roolin ottamisen välillä. Jos Suomi ottaa aktiivisen roolin sen on verrattava myös omia vaikutusmahdollisuuksiaan riskiin epämieluisista päätöksistä.

EU:n päätöksenteko on, kuten tunnettua, pienille maille hyvin suosiollinen. Pienten ja suurten maiden asema EU-politiikan ohjaajina ja muovaajina on käytännössä samanlainen. EU on jäsenmailleen lähes riskitön tapa harrastaa aktiivista vaikuttamista. EU:n päätöksenteko onkin suuressa määrin monikansallista ja vain vähäisessä määrin ylikansallista. Kääntöpuolella tällainen yhteistyömuoto kärsii tehottomuudesta.

Perinteisillä yhteistyöalueillaan EU-politiikan sisältöä pidetäänkin usein vain kokoelmana tärkeimpiä kansallisia etuja. Vaikutelmaa tehostavat lisäksi liittyvät suojalausekkeet, joilla näitä etuja suojellaan. Kysymykset, joissa tiiviimmällä yhteistyöllä on saavutettavissa kiistattomia etuja, päätöksentekoa tulisi myös EU:ssa tehostaa ja jäsenmaiden näkökulmasta keskittää.

Yhteistyömuotona EU on rakennettu niin, että se voi toistaiseksi edetä vain niissä kysymyksissä, joissa riittävä määrä Eurooppa-näkemyksiä löytyy kaikista jäsenmaista – toistaiseksi sisämarkkinoissa – osittain. Tällä jäsenmaiden yksimielisellä Eurooppa-näkemyksellä yhteistyötä voidaan toki myös tiivistää, keskittää ja viedä uusille alueille. Siinä prosessissa Suomenkin kannattaa olla mukana.

Mika Widgrén